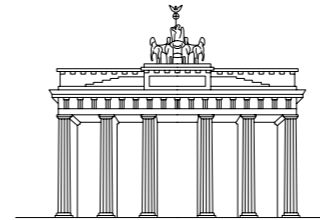

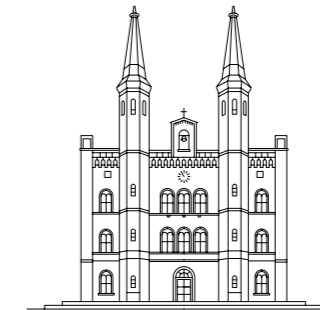
INLEIDING

P. 7

MITTE

P. 10

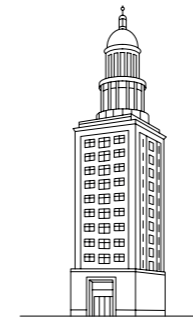
KREUZBERG

P. 46

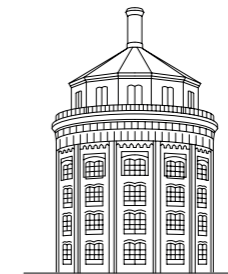
CHARLOTTENBURG

P. 77

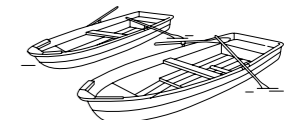
FRIEDRICHSHAIN

P. 104

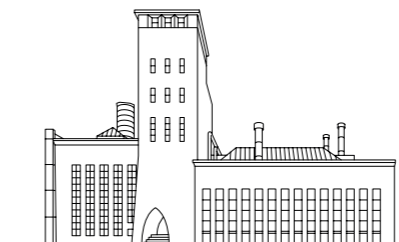
**PRENZLAUER
BERG**

P. 134

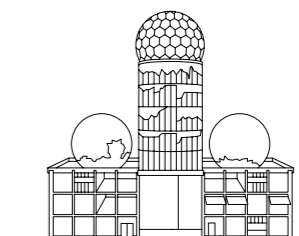
TIERGARTEN

P. 168

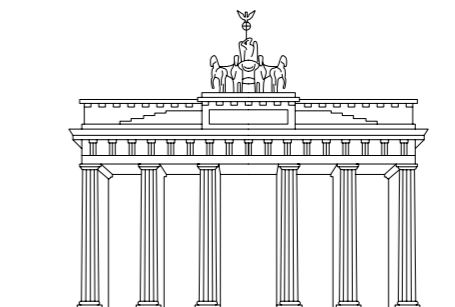
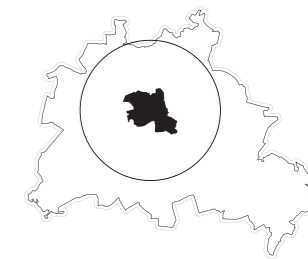
NEUKÖLLN

P. 198

GROOT-BERLIJN

P. 226

HERINNERINGEN OP ELKE MUUR

MITTE

Hoewel de stad niet echt een stadscentrum heeft,
vormt Mitte, de naam zegt het al, het 'midden' ervan.
Hier vind je een aantal toeristische en historische bezienswaardigheden
die populair zijn bij bezoekers van de stad: het Museumeiland, de
Brandenburger Tor, de Gendarmenmarkt, het Holocaustmonument,
Checkpoint Charlie...

P. 10

De Fernsehturm werd in 1969 gebouwd en is overal in de stad te zien.

Deze televisietoren is de hoogste toren van Duitsland, waarin zich ook een ronddraaiend restaurant en een uitkijkplatform bevinden.

RECHTS

Een groot deel van de oevers van de Spree is voetgangersgebied.

Bij mooi weer zijn de terrassen populair.

Tegenover de imposante Berliner Dom (kathedraal van Berlijn) staat een slot van het vorstenhuis Hohenzollern, dat in de oorlog verwoest werd, maar niet zo lang geleden bijna identiek werd herbouwd. Een wandeling door het centrum brengt je rechtstreeks naar het roerige verleden van de stad. Veel van de oorspronkelijke gebouwen zijn verdwenen, maar de weinige die bewaard zijn gebleven getuigen samen met de vele gedenktekens van de geschiedenis van Berlijn.

Berlijners zul je echter nauwelijks op de beroemde laan Unter den Linden tegenkomen, die vind je iets noordelijker. De alternatieve wijk van de negentiger jaren, tussen de Oranienburger Straße en de Torstraße, is uitgegroeid tot een van de modernste van de stad. Hier verschenen in de afgelopen jaren kledingwinkels, bars, kunstgaleries en luxe restaurants.

Veel voormalige bewoners van het oostelijk deel van de stad zijn op zoek gegaan naar goedkopere huurwoningen, maar sommigen zijn blijven wonen in de sociale huurwoningen die overal te vinden zijn in deze wijk, vooral rond de Alexanderplatz. Dit plein met zijn Fernsehturm (televisietoren) is het symbool geworden van de communistische architectuur. Het is in de zomer een populaire plaats voor strandbars en in de winter voor kerstmarkten. Iets ten zuiden van Alexanderplatz ligt de Nikolaiviertel, een tijdloze historische wijk, hoewel de naoorlogse renovaties tijdens het DDR-bewind de wijk geen goed hebben gedaan. Langs de Spree ontdek je de sluizen en de historische haven. Ooit voeren hier koopvaardij schepen af en aan, maar nu is het een rustige plek waar je af en toe een toeristenboot ziet varen. Ga gerust zelf aan boord van een van deze boten om je bezoek helemaal af te maken.

De volksbuurten Wedding en Moabit behoren ook tot het district Mitte. Toeristen slaan deze vaak over, maar er staan enkele zeer interessante gebouwen. Liefhebbers van industriële architectuur bewonderen er de iconische turbinehal van AEG, die in 1909 door Peter Behrens werd ontworpen. In het Volkspark Humboldthain in Wedding staat een flaktoren (toren voor luchtafweergeschut) uit de Tweede Wereldoorlog. Vanaf het dak heb je een prachtig uitzicht over de stad.

GESCHIEDENIS

HET ALTERNATIEVE LEVEN

DE KRAAKPANDEN

Spandoeken op balkons, een tipidorp aan de oevers van de Spree, feestelijke burgerdemonstraties... Als je door Berlijn loopt, zie je dat de alternatieve cultuur overal in de Duitse hoofdstad aanwezig is.

De alternatieve cultuur ontstond in West-Berlijn. In de tijd van de Muur was West-Berlijn een enclave in Oost-Duitsland. De stad was in demografisch en economisch verval. Om dit symbolische gebied in levensvatbaar te houden, bood de West-Duitse overheid subsidies, goede salarissen en studiebeurzen aan degenen die besloten naar West-Berlijn te verhuizen. De nieuwkomers waren jongeren, studenten, kunstenaars en non-conformisten. Zij vonden in West-Berlijn de ideale omgeving om een alternatieve manier van leven te ontwikkelen, gebaseerd op gemeenschappelijk leven, creativiteit en afwijzing van het kapitalisme. Met name in Kreuzberg, een verwaarloosde wijk in de schaduw van de Muur, waren gemakkelijk grote, leegstaande panden te vinden. Kraken was een politieke daad, een strijd tegen de vernietiging van gebouwen die ook gerenoveerd konden worden en een noodzaak in de nog gedeeltelijk verwoeste stad, waar het vinden van woonruimte een probleem was.

Na de val van de Muur in 1989 ontstonden in de voormalige oostelijke wijken veel kraakpanden, waarvan de oorspronkelijke bewoners naar het wes-

ten van Duitsland waren vertrokken om werk te zoeken. Begin jaren 90 werden honderden gebouwen gekraakt. Slechts weinigen bleven tot in het nieuwe millennium gekraakt. Sommige krakers kregen huurcontracten en anderen slaagden erin de panden waarin zij zich gevestigd hadden te kopen. Deze voormalige kraakpanden noemt men *Hausprojekte*. Het zijn autonome gemeenschappen die zich bezighouden met cultuur, sociale initiatieven en mensenrechten. Ze zijn toegankelijk, geïntegreerd in de stadsactiviteiten en spelen een belangrijke rol als tegenmacht. Hun cafés, filmzalen en ontmoetingsplaatsen worden bezocht door geëngageerde Berlijners, die samenkomen om te discussiëren en om hun protestacties te organiseren.

Tegenwoordig beperkt het alternatieve leven in Berlijn zich niet alleen tot de *Hausprojekte*. Hoewel sommige daarvan door gentrificatie met uitsterven bedreigd worden, leven hun waarden voort in de burgerprojecten en sociale structuren in de stad. De hoofdstad trekt nog steeds mensen aan die anders willen leven, omdat de uit het verleden geërfde vrijheden het nog steeds mogelijk maken om non-conformistische idealen te verwezenlijken.

1/ GEVELKUNST

De kraakpanden zijn gemakkelijk te herkennen aan hun kleurrijke gevels. Kunst en maatschappijkritiek gaan hier in hand in hand.

2/ EISEN

De spandoeken worden regelmatig vernieuwd. Ze tonen solidariteit met de Berlijnse krakers die met uitzetting bedreigd worden en met de in Europa aangekomen vluchtelingen.

3/ POLITIEK EN SOCIAAL

De *Hausprojekte* zijn politieke en sociale locaties die de door gentrificatie bedreigde bewoners steunen.

GESCHIEDENIS

DDR-MUSEUM IN DER KULTURBRAUEREI

COMMUNISTISCHE AFFICHES

Een affiche van een 1 meiparade over de Karl-Marx-Allee (vroeger Stalinallee genaamd). De communicatie van het regime was mede gebaseerd op propagandaposters die de waarden van werk, familie en discipline roemden.

KEUKEN

Het meubilair en de inventaris van een typische DDR-keuken zijn te zien in het museum.

MODE

Om de laatste mode te kunnen volgen, naaiden de vrouwen in de DDR hun eigen kleding, aangezien de door binnenlandse bedrijven geproduceerde kleding alweer uit de mode was tegen de tijd dat deze uiteindelijk in de rekken hing.

KNEIPE

Buurtkroegen (Kneipe) waren plaatsen van gezellig samenzijn waar lokaal geproduceerde drank werd gedronken.

KULTURBRAUEREI

Het museum is gevestigd in de Kulturbrauerei. De toegang is gratis.

STAATSHOOFD

Het portret van Honecker sierde de kantoren van de toenmalige overheid.

TRABANT

De in Oost-Duitsland geproduceerde auto is een symbool van dit tijdperk.

DAGELIJKS LEVEN

Het museum bevat talrijke documenten over het dagelijks leven in de DDR-tijd.

NVA EN VOPO

Het volksleger (NVA) en de Volkspolitie (Volkspolizei) werden verheerlijkt.

WANDELING

VAN BIERGARTEN NAAR BIERGARTEN

De *Biergarten*, die zijn oorsprong in Beieren vindt, werd lang geleden ook in Berlijn geïntroduceerd. Het stadspark Tiergarten is de ideale omgeving om te genieten van de sfeer en de grote tafels van deze etablissementen in de buitenlucht.

ETAPPE 1: SCHLEUSENKRUG

Volg vanaf het station Zoologischer Garten het voetpad tussen de spoorrails en de dierentuin. De Schleusenkrug ligt bij de sluisen van het Landwehrkanal. De zaak bestaat sinds 1954. In die tijd werd het scheepvaartverkeer beheerd door de sluisbedienden in de kelder. Ondergronds gebeurt er nu niet veel meer, maar het restaurant en de *Biergarten* zorgen voor vermaak.

Neem de weg tussen de dierentuin en het Landwehrkanal om het Café am Neuen See te bereiken. Bij de brug staat een gedenksteen ter ere van Rosa Luxemburg. Deze communistisch activiste werd in 1919 vermoord en haar lichaam werd in het kanaal gegooid.

ETAPPE 2: CAFÉ AM NEUEN SEE

Het meer Neuen See werd in het midden van de 19e eeuw aangelegd door de landschapsarchitect Peter

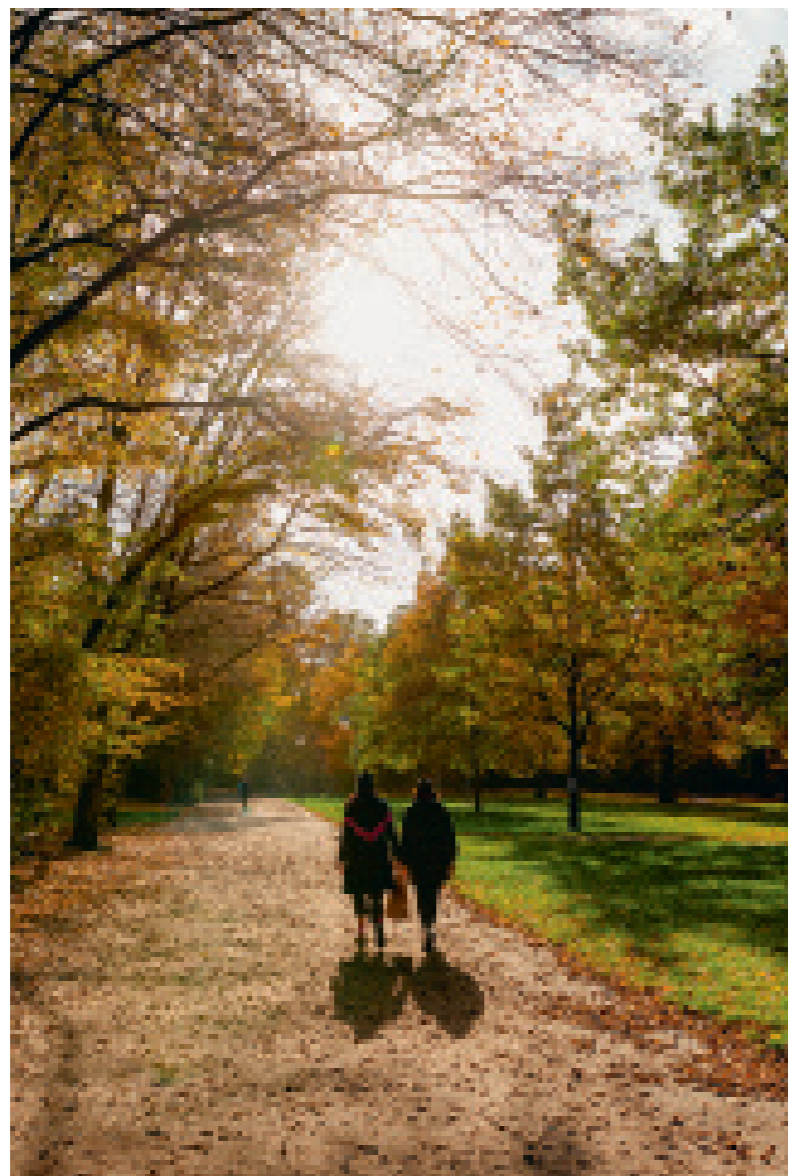
Joseph Lenné. In 1896 werd aan één kant van het meer een café gevestigd. Op deze romantische open plek kijken Berlijners naar de weerspiegeling van de bladeren in het water en de dieren die langs de oevers leven. De kunstenaar Lovis Corinth legde de *Biergarten* en de boten vast in zijn schilderijen. Het tafereel is nauwelijks veranderd. Nog steeds zoeken inwoners en toeristen gedurende alle seizoenen hun toevlucht in het Café am Neuen See om te ontsnappen aan de drukte van de stad en te genieten van de idyllische omgeving.

ETAPPE 3: DAS TEEHAUS

Als je het Café am Neuen See verlaat, kom je in het hart van het stadspark Tiergarten. Volg de Fasanerieallee naar de grote rotonde rond de Siegessäule (overwinningsszuil). Deze werd tegenover de Reichstag opgericht om de overwinningen op Denemarken, Oostenrijk en Frankrijk tussen 1864 en 1870 te herdenken en werd in 1938 naar zijn huidige

plaats overgebracht ten behoeve van Hitlers megalomane, onvoltooide bouwprojecten. Dankzij deze verhuizing overleefde het monument de bombardementen op de stad.

Loop nu de Altonaer Straße in. Op nummer 2 staat het Teehaus in de Englischen Garten. De Engelse tuin was een geschenk van het Britse bezettingsleger aan de Berlijners. In 1952 schonk het leger planten uit Engeland en meer dan 5000 bomen om te helpen met de herbebossing van de Tiergarten, die tijdens de oorlog en in de daaropvolgende jaren was verwoest. In het Teehaus, dat opvalt door zijn rieten dak, wordt in de winter voor de open haard de thee geserveerd. In de zomer zijn er op zondag gratis concerten op de gazons van de *Biergarten*.

BOVEN

Het schaduwrijke en heuvelachtige Volkspark Hasenheide is het voormalige jachtterrein van Frederik Willem van Brandenburg. Het heeft een vijver, een kleine dierentuin en een hindoetempel.

RECHTS

Het Körnerpark is aangelegd in een voormalige steengroeve en ligt onder straatniveau. De inrichting is een kasteelpark waardig.

